

ACC. N:R. M. 12798: 1-7. Lantbr.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jön Andersson.
Härad: Bara Adress: Solhäll, Kyrkheddinge
Socken: Esarp Berättat av: Den samme
Uppteckningsår: 1953 Född år 1883 i Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Allmogens sittmöbler. s. 1-7.

LUF 94.

Skriv endast på denna sida!

Allmogens sittmöbler.Bänkar.

1. I min barndom, på 80-90 talet, var det vanligt med bänkar runt väggarna. Värmast kakelugnen i ena hörnet var kakelugnsbänken som liknade en säng, och var försedd med sängkläder där brukade ofta hushjulen ligga ~~dagarna~~ om vinterdagarna och röka sin pipa, då det ej bräddade med arbetet. Där var barnens sovplats om natten. I hörnet mitt emot hade i äldre tid hemligsrängen sin plats, senare ersatt med en vanlig säng. Vid väggen mellan rängarna stod en enkel sittbänk som om kändag och helgdagar pryddes med täcken. På andra sidan i rummet hade långbordet sin plats. Vid bordets ände var högsetet, där hade hushjulen sin plats under måltiderna. Det var en kort bänk med högt, stötkretsido-
stycke.

Luf 94
1

ACC. N:R M. 12798: 2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

I väggen bak högsätet fanns ett väggskåp där
gårdens pappershandlingar förvarades. Väggens
bak högsätet var träklädd. e hade kälring e
utskänningar. I hörnet var ett kornskåp för
tobaksrör e brännvinsflaska m.m. Bakom
bordet, vid väggen var en enkel långbänk där
drängar e övrigt manfolk hade sin plats, den
 kallades "lagboisbänk". Närmast dörren var
en kortbänk för tiggarna, den kallades tiggarbänk.
Tälden tid fanns det en särskild bänk, gästabänken
där gästen sitta ut sina congar. Framför
långbordet sätter stolar där kvinnolken hade
sin plats. Barnen fick merendels stå under
måltiderna. Högsäte e bänkar användes ej
som ligplatser utom möjligen vid större fa-
miljefester. Den beskrivna inredningen
örjades om i sketskriftet utbytas mot mera
modern möbler. De största gästarna gick i spetsen bänken.

Pallar.

Av pallar i rummen här jag ej sett så många slag. En slags långsträckt lag pall som kallades "skammel" fanns det alltid i stugorna, den brunnade fruntimren ha fötterna på vill karaktär i div. arbeten. Den användes även till sängpall. På samtliga ställen hade man ä. t. brudpallar; dessa vare något högre samt vara grant målade i mörka färger. De lånades vid bröllop. Mjölkpallar fanns det ju också, då kom nu även som pallar för skammal, som då gick i bruk på gårdarna.

Stolar.

Stolarna i dagligstugan utgjordes av vanliga, enkla, astigade stolar, med fyrkantiga ben & flata, något höjda ryggstöd. De användes av kvinnorna vid spinning & handarbete av skilda slag samt flyttades till bordet vid måltiderna.

Dessestons fanns där alltid två större, stoppade stolar med svängda ben & med armstöd. Dessa var avsedda att användas av far & mor, eller att bjuda främmande sitta i. De hade sin plats vid vardera änden av bänken utmed väggen, vid bostre lingsidan. Det rum som först förseddes med stolar var kammarn, eller "finsrummet", där det desittom var möblerat med skrivpult, bokskåp, byrå & på vanliga ställen gungstol. Stolar med armstöd kallades sittstolar, men stödet användes endast då någon låg sjuk. Någon annan benämning på stolar har jag ej hört omtalas. De äldre stoltyper fanns sådana med svarvade ben som var intappade i borchåt, en tvärså på varje sida & en midt under stolen, intappade i föregående, sittsens form var av långt fyrkantig, något smalmande bakåt. Holmsittet förekom också. Materialet: trä vanligen ek eller fur. Byggtödet ofta smidat i

vackra mönster, drakar, dubbelkornas, hästskuv-
ved, lejonhuvud, m. fl.

Stoltyper.

Stolar med tre ben har jag sett i sådana
finns ännu på ett eller annat ställe, men de äro
i så fall komna från andra orter. I trakten
av Tältingborg vare sådana vanliga före, även
från Ystadstrakten har jag sett sådana. Sådana
stolar hade trekantig sitts med svavade eller
snidade ben, som gick i höjd med armstaden
cirka 30 cm. över sittsen. Dessa senare stolar
var liksom många andra ej stoppad~~da~~, utan
sittsen i stället försedd med ett löst, sydd
eller väft kläde, s.k. "stolaggasse". Urhållna
de eller luggade stolar har jag ej sett, men stolar
med underdel har möjligen funnits före
i orten. Kombinerade bord-stolar har jag ej sett.
Gungstolar med medlar fanns ofta, de vare målade,

oftast i en blå färgton. Omkr. sekelshiften började gungstolar med spiralfjädernas komma i brukt. Det var möbelfhandlarna som då började föra sådana. I. h. gungstolar som småbarnen fick lära sig gå i, fanns förs i varje hem. De vare försedda med fyra ben, med trossor & sitta med utskuret hål, där barnet ställdes, benen på stolen stredade i cirka 45 gr. vinkel för att ej vältas, den var i höjd med bröstet på barnet som förde den fram under gåendet.

Yngre stoltyper.

I början av 1900-talet började äldre stoltyper ersättas med nyare, i början mest pinnstolar, med sex svansade pinnar i ryggen, sittsen rundad i hörnen & förmad efter kroppen. Pinnstolarna vare tillverkade av björk oftast betrad eller polerad i träets färg, men även ofta brunmålad.

ACC. N:R M. 12798:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7

Smått började sättingstolar o stoppade o klädda stolar komma i bruk.

I äldre tid tillverkades alltid allmogens möbler av snickare i orten, som ofta var rena konstnärer, men de brukade ej signera sina tillverkningar. Däremot var det vanligt att ägarens initialer voro angivna därpå.

I senare tid köpte man sina möbler i möbelaffärerna i städerna, eller på marknaderna, sedan möbelfabriker i Småland kommit i gång.

7-
Sept.
1953.